

АНАЛІЗ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ЗА ПЕРІОД З 1992 ПО 2004 РОКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЙОГО ПОКРАЩАННЯ

Ю.А. Омельченко¹, М.С. Мошковський², Р.М. Макар¹,
В.В. Григор'єв¹, П.В. Скиба¹
(¹Управління пожежної безпеки ГШ ЗС України;
²Центральний науково-дослідний інститут ЗС України)

Аналізується стан з виникнення пожеж у Збройних Силах України за період з 1992 по 2004 роки, наводяться основні причини виникнення пожеж та наслідки. Надаються пропозиції щодо вжиття упереджувальних заходів, направлених на покращання стану пожежної безпеки у військах (силах).

пожежна безпека у військах, система забезпечення

Вступ. Пожежна безпека є складовою частиною національної безпеки України, а її забезпечення – однією з найважливіших функцій держави щодо охорони життя людей, національного багатства та довкілля від вогню [1, 2]. В роботах [3, 4] відмічається що основним шляхом покращання рівня проти-пожежного захисту в Україні є розробка науково обґрунтованого комплексу заходів. Основою цих заходів повинно бути проведення системних досліджень в галузі пожежної безпеки, постійний аналіз пожеж з розробкою профілактичних заходів, направлених на попередження пожеж, забезпечення безпечної евакуації людей, техніки та матеріальних засобів, обмеження їх розвитку та повної ліквідації.

Пожежну безпеку у Збройних Силах України можна розглядати як складову частину військової безпеки держави, яка характеризує стан захищеності від пожеж особового складу, військових об'єктів, суспільства і держави в цілому [5, 6].

В період реформування, який проходить у теперішній час у Збройних Силах України, питання забезпечення пожежної безпеки при експлуатації військових об'єктів, військової техніки, озброєння, на арсеналах, базах і складах з ракетами та боєприпасами, пально-мастильними матеріалами, військовим майном, а також організація оперативних дій при гасінні пожеж на військових об'єктах є актуальним і потребує значної активізації.

За останні 13 років на об'єктах Збройних Сил України зареєстровано 431 пожежа. Динаміка виникнення пожеж у Збройних Силах України за період з 1992 по 2004 роки показана на рис. 1, з якого слідує, що у

Збройних Силах України в останні три роки спостерігається тенденція зростання кількості пожеж у порівнянні з минулим періодом.

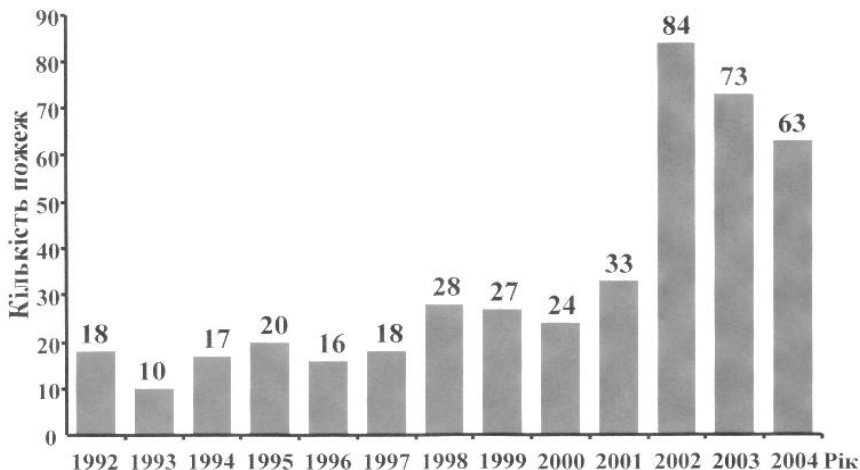

Рис. 1. Динаміка виникнення пожеж у Збройних Силах України

Погіршення стану з пожежами у Збройних Силах України за останні роки пояснюється, в першу чергу, недостатнім фінансуванням протипожежних заходів, безвідповідальним ставленням окремих службових осіб до виконання правил пожежної безпеки на військових об'єктах і цивільного населення в житловому секторі, що призводить до падіння технологічної, виробничої дисципліни, значного погіршення забезпечення військових об'єктів системами та засобами пожежогасіння.

На пожежах, які виникали у Збройних Силах України, загинуло 57 чоловік. Із них 18 чоловік військовослужбовців і 39 цивільних осіб. Розподіл загибелі людей на пожежах по роках наведений на рис. 2.

Вивчення обставин загибелі людей на пожежах свідчить, що більшість з них загинула під час пожеж у житлових будинках, розташованих у військових містечках. Переважно, це були люди похилого віку та які знаходилися у нетверезому стані.

Основні причини виникнення пожеж на військових об'єктах наведено на рис. 3. З наведених даних видно, що на протязі багатьох років основними причинами виникнення пожеж у Збройних Силах України є необережне поводження з вогнем – 59,1% та порушення правил монтажу та експлуатації електроустановок та побутових електроприладів – 22,7%.

У Збройних Силах України у 2004 році зареєстровано 63 пожежі, з них 21 у лісах. На пожежах загинуло 2 особи (з них 1 військовослужбовець та 1 цивільна особа), травмовано 2 чоловіки. Загальні матеріальні

збитки від пожеж склали більше 2 млрд. 21 млн. грн., з яких понад 2 млрд. 20 млн. грн. були нанесені надзвичайною подією у військовій частині А2985 (с. Н.Богданівка Запорізької обл.).

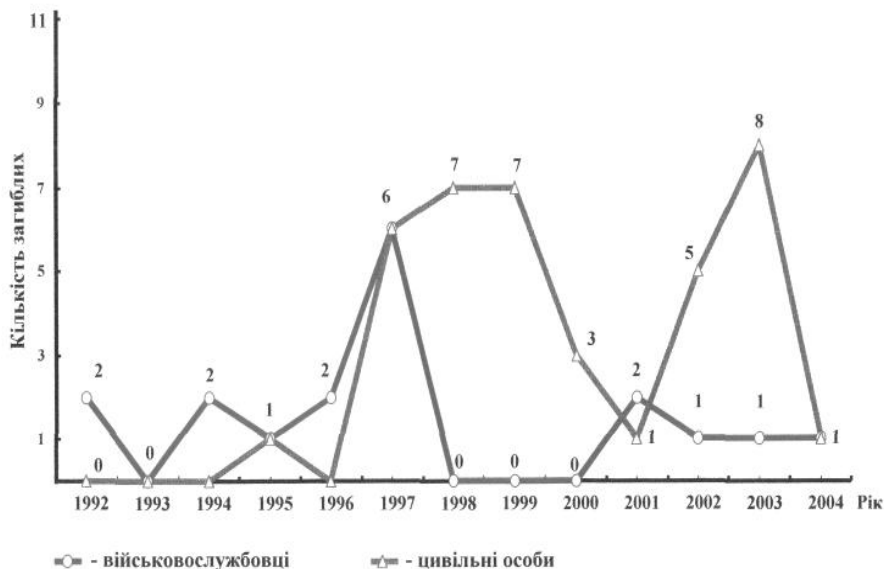

Рис. 2. Розподіл загибелі людей на пожежах у Збройних Силах України

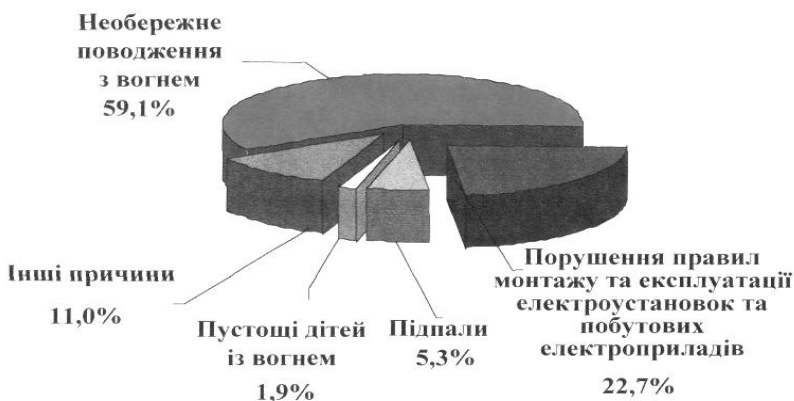

Рис. 3. Причини виникнення пожеж в Збройних Силах України

Вогнем знищено та пошкоджено 71 будинок і споруд різного призначення та 21,1 га лісових масивів. Під час гасіння пожеж пожежними підрозділами і особовим складом військових частин врятовано 2 чоловік та матеріальних цінностей на суму 1,33 млн. грн.

Для досягнення позитивних змін щодо зменшення кількості пожеж у Збройних Силах України необхідно передбачити проведення ряду заходів. Одним з найбільш важливих є належне забезпечення відповідного відношення службових осіб Міністерства оборони і Генерального штабу Збройних Сил України, відпрацювання наказів та директивних документів щодо підвищення стану пожежної безпеки, направлення їх до кожної частини і доведення до всього особового складу [7]. Враховуючи те, що найбільша кількість пожеж відбувається в житловому секторі військових містечок, необхідно значно активізувати масово-роз'яснювальну роботу серед мешканців житлового сектору військових містечок.

Прогнозування основних причин виникнення пожеж свідчить про те, що головними з них залишаються: необережне поводження з вогнем, порушення правил монтажу та експлуатації електрообладнання та електро побутових приладів. Основним об'єктом виникнення пожеж залишиться житловий сектор.

Значна кількість пожеж та загорянь на об'єктах Збройних Сил України виникає у неробочий час, що свідчить про недостатній контроль за особовим складом з боку посадових осіб військових частин та низьку організацію служби добовим нарядом.

Таким чином в процесі повсякденної діяльності Збройних Сил України необхідно зосередити роботу щодо покращання стану пожежної безпеки військових частин та об'єктів в таких основних напрямках:

- за умов неповного фінансування заходів, які необхідно здійснити для забезпечення належного протипожежного стану військових об'єктів, військової техніки та озброєння на арсеналах, базах, складах з ракетами та боеприпасами, пально-мастильними матеріалами, військовим майном, наявні фінансові та матеріальні ресурси необхідно спрямувати, в першу чергу, на найбільш небезпечні у пожежному відношенні об'єкти та ті, на яких пожежі можуть привести до зниження боєздатності Збройних Сил України, значних матеріальних збитків, екологічних наслідків;

- враховуючи величезний розрив між потребами військ (сил) у пожежній техніці та майні, засобах пожежогасіння і їх фактичною наявністю, гостро постає питання підвищення рівня пожежно-профілактичної роботи, як основного виду діяльності органів пожежної охорони щодо запобігання пожежам у Збройних Силах України, приділяючи особливу увагу навчанню та підготовці з питань пожежної безпеки посадових осіб всіх рівнів, а також проведенню масово-роз'яснювальної роботи серед усіх категорій військово-службовців, працівників ЗС України та мешканців військових містечок;

- проведення досліджень щодо впровадження в Збройних Силах України нових екологічно чистих (“біологічно м'яких”), ефективних во-

гнегасних речовин (піноутворювачів загального та спеціального призначення, фторованих плівкоутворювальних піноутворювачів (“легка вода”), вогнегасних порошків загального та спеціального призначення, озононеруйнівних газових вогнегасних речовин, аерозольних засобів пожежогасіння), а також вогнезахисних речовин для захисту металевих, дерев’яних конструкцій, електричних кабелів та інших виробів;

– проведення досліджень щодо впровадження сучасних технічних засобів гасіння пожеж (вогнегасників, стаціонарних, пересувних і модульних установок пожежогасіння), відповідної техніки, обладнання та засобів захисту особового складу;

– впровадження ефективної системи комплектування, підготовки та військової спеціальної освіти фахівців для органів пожежної охорони різних рівнів для стійкого функціонування системи пожежної безпеки Збройних Сил України.

Результатом реалізації цих заходів повинно бути формування ефективної системи забезпечення пожежної безпеки військових об’єктів, приведення її до стану, спроможного забезпечити надійний захист особового складу та об’єктів Збройних Сил України від пожеж.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про пожежну безпеку”. Пожежна безпека. Нормативні акти та інші документи. Т. 1. – К.: Основа, 1997. – С. 3 – 28.
2. Косевцов В.О. Національна безпека України: теорія, реальність, прогноз / ЦМБСС. – К.: Сатсанга, 2000. – 80 с.
3. Доманський В.А. Про стан та проблеми забезпечення пожежної безпеки в Україні // Бюлетень пожежної безпеки. – 2000. – №2. – С. 3 – 5.
4. Доманський В.А. Стан з пожежами в Україні та їх наслідки // Науковий вісник УкрНДІ ПБ. – 2001. – № 3. – С. 5 – 9.
5. Шкідченко В.П., Кохно В.Д. Елементи теорії воєнної безпеки: Монографія. – К.: БФ “Миротворець”, 2001. – 194 с.
6. Про затвердження Положення про пожежну охорону в Збройних Силах України: Наказ Міністра оборони України від 05.04.97 № 115. – К.: МО України, 1997. – 87 с.
7. Про грубі порушення вимог пожежної безпеки у Збройних Силах України та заходи щодо їх усунення: Наказ Міністра оборони України від 26.12.2002 № 432. – К.: МО України, 2002. – 4 с.

Надійшла 11.02.2005

Рецензент: доктор технічних наук, професор І.А. Шерінков,
Харківський державний технічний університет
будівництва та архітектури.